

**ВИХОВУЄМО
РОЗУМНИЧКІВ**

puzkarapuz.ru

**РОЗВИВАЄМО МИСЛЕННЯ
І СПІАКУВАННЯ**

**4-6
РОКІВ**

Шановні батьки і вихователі!

Робота з казками особливо будить думку дитини, примушує її мислити, аналізувати, шукати відповіді на те чи інше питання. Ось чому маленький казковий матеріал найкраще використовувати для розвитку мислення і зв'язного мовлення дитини. Треба лише правильно спрямовувати думку дитини різноманітними запитаннями, спілкуванням дорослих з маленьким слухачем і читачем.

Досвід роботи з маленькими слухачами засвідчує, що успіх, безумовно, прийде, якщо ви докладете зусиль, будете терплячими і послідовними. Матеріал подається в логічній послідовності, тому й працювати з ним необхідно послідовно, не перескакувати через сторінки, зацікавлено, з гарним настроєм. Допмагайте малюку у складних для нього випадках. Це може бути підказка, більше зосередження на певному тексті, пояснення.

Дбайте про розширення словникового запасу вашого маленького учня, урізноманітнюйте запитання, розширюйте відповіді. Тож і дитина буде прагнути відповідати не стисло, а описово. А це значить, що ви на шляху до успіху.

Не забувайте хвалити дитину і поділяти з нею радість її перемог. Всіляко стимулюйте її прагнення до знань, самостійність, упевненість.

Т. Б. Хомуленко,

доктор, професор, зав. кафедрою психології
Харківського педагогічного університету;

Н. П. Кидисюк,

вчитель-методист, відмінник народної освіти
України вищої категорії;

Б. В. Хомуленко,

аспірант Харківського
педагогічного університету.

Курочка ряба

Був собі дід і баба, і була в них курочка ряба. Знесла курочка яєчко. Дід бив-бив — не розбив. Баба била-била — не розбила. Бігла мишка, хвостиком махнула — яєчко впало і розбилося. Дід плаче, баба плаче. А курочка кудкудаче:

— Не плач, діду, не плач, бабо. Я вам знесу яєчко не просте, а золоте.

Дійові особи:

Дід.

Баба.

Курочка ряба.

Що було спочатку?

Що було потім?

Чим усе закінчилось?

Пронумеруй малюнки за змістом казки.

- 1 Був собі дід і баба, і була в них курочка ряба. Знесла курочка яєчко.
- 2 Дід бив-бив — не розбив. Баба била-била — не розбила. Бігла мишка, хвостиком махнула — яєчко влало і розбилося.
- 3 Дід плаче, баба плаче. А курочка кудкудаче:
- 4 — Не плач, діду, не плач, бабо. Я вам знесу яєчко не просте, а золоте.

Пихатий півень

Ходить півень по подвір'ю.

Побачив він барвисту райдугу на небі та й сміється:

— У мене хвіст також барвистий, кращий, ніж райдуга.

Та ось пішов дощ. Замочив пихатому півню хвоста. Повис хвіст аж до землі.

Соромно стало півневі.

За В. Сухомлинським

Дійові особи:

Пихатий півень.

Що означає слово «пихатий»?

(Зрозумілий, який надмірно високої думки про себе, внаслідок зверхності, зазнайства зневажливо ставиться до інших.)

Загадки

Не князівської породи,
А ходить в короні.
Не їздок, а зі шпорами.
Не сторож, а всіх будить.

(Півень.)

Дивувались довго ми —
Збудували міст громи.
Та по ньому я і ти
Не зуміємо пройти:
Він далеко і високо,
Досягне його лиш око.

(Райдуга.)

Що було спочатку?

(Ходить півень по подвір'ю. Побачив він барвисту райдугу на небі.)

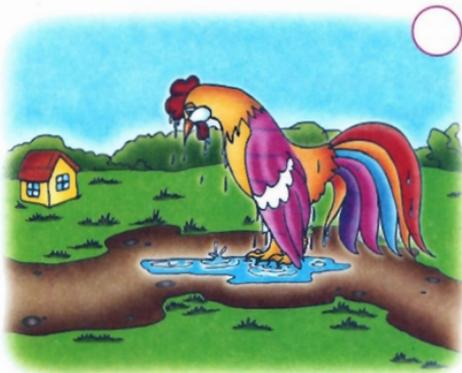
Що було далі?

(Півень сміється:

— У мене хвіст також барвистий, кращий, ніж райдуга.)

Чим усе закінчилось?

(Пішов дощ. Замочив пихатому півню хвоста. Повис хвіст аж до землі. Соромно стало півневі.)

Впорядкуй ілюстрації до казки.

Розмісти зображені епізоди послідовно.

Рукавичка

Йшов дід лісом і загубив рукавичку. От біжить мишка, улізла в ту рукавичку та й сидить.

Коли скаче жаба та й каже:

- Хто, хто в цій рукавичці?
- Мишка-шкряботушка. А ти хто?
- Жабка-скрекотушка. Пусти і мене.
- Іди.

Аж ось біжить зайчик та й каже:

- Хто, хто в цій рукавичці?
- Мишка-шкряботушка, жабка-скрекотушка. А ти хто?
- А я зайчик-побігайчик. Пустить і мене.
- Іди.

Коли це біжить лисичка:

- Хто, хто в цій рукавичці?
  - Мишка-шкряботушка, жабка-скрекотушка і зайчик-побігайчик.
- А ти хто?

- Лисичка-сестричка. Пустить і мене!
- Та іди.

Коли йде ведмідь, гуде і питається:

- Хто, хто в цій рукавичці?
- Мишка-шкряботушка, жабка-скрекотушка, зайчик-побігайчик, лисичка-сестричка. А ти хто?

— Ведмідь-набрід. Пустить і мене в рукавичку.

— Куди ми тебе пустимо, коли й так тісно?

Став улазити ведмідь, та вже так тісно, що рукавичка ось-ось розірветься.

Коли це дід оглядівся — нема рукавички. Бачить — лежить рукавичка і ворухиться. Тоді собачка: «Гав-гав-гав!». Звірі як злякаються, як вирвуться з рукавички — і розбіглися. Пришов дід і забрав рукавичку.

Дійові особи:

- Дід.
- Мишка-шкряботушка.
- Жабка-скрекотушка.
- Зайчик-побігайчик.
- Лисичка-сестричка.
- Ведмідь-набрід.
- Собачка.

Два цапки

З одного берега йде до річки білий цапок, а з другого берега підходить чорний цапок. І той хоче через річку перебратися, і другий. А через річку — кладка. Така вузька, що двом тісно. Одночасно річку не перейти.

Не хотів білий цапок зачекати, поки перейде чорний, а чорний — щоб перейшов білий. Ступили обидва на кладку й почали битися рогами. І попадали обидва у воду.

Дійові особи:

Білий цапок.

Чорний цапок.

Що було спочатку?

(З одного берега йде до річки білий цапок, а з другого — чорний.)

Що було потім?

(Через річку така вузька кладка, що двом цапкам складно розійтися. Не захотіли вони дати один одному дорогу. Дуже вперті були.)

Чим усе закінчилося?

(Обидва цапки попадали у воду.)

Загадка

*За горами, за долами
Ходять свитки з кожухами.*

(Вівці.)

Розглянь малюнки і пронумеруй їх у потрібній послідовності.

1

2

3

1 — початок події; 2 — головна подія; 3 — кінець події.

Дві кізочки

Дві кізочки стрілися на вузькій стежині. З одного боку стежечки — глибоке урвище, а з другого — висока та крута гора. Постояли кізочки, подумали. А тоді одна кізочка стала на коліна, перевернулась на бік, лягла на стежці. Друга обережно переступила через неї. А та, що лежала, встала і пішла собі.

Дійові особи:

Одна кізочка.

Друга кізочка.

Спробуй дати усну відповідь на такі запитання:

Що було спочатку?

Що було потім?

Чим усе закінчилося?

Ти завжди поводишся так, як кізочки?

Молодець!

Загадка

Не дід, а з бородою,

Не бик, а з рогами,

Не корова, а доїться.

(Коза.)

Згадай текст ще раз.

Пронумеруй у правильній послідовності.

Лисичка й журавель

Заприятелювали лисичка й журавель. Кличе лисичка журавля до себе в гості.

— Приходь, журавлику, приходь, лебедику.

Ось приходить журавель на ласкаві запросини. А лисичка наварила кашки з молоком, розмазала по тарілці.

Журавель до кашки — стукав, стукав дзьобом по тарілці — нічого не виходить.

А лисичка тим часом усю кашу вилизала язиком. І до журавля:

— Вибачай, журавлику, що мала — тим тебе й пригощала.

А журавель до неї:

— Спасибі, лисичко, приходь тепер до мене в гості.

От лисичка йде до журавля у гості. А журавель наварив дуже смачної страви: узяв і м'яса, й картоплі, й бурячків. Склав усе в глечик з вузькою шийкою та й каже:

— Пригощайся, люба приятелько.

Лисичка до глечика — голова не влазить. Вона туди, вона сюди, вона і боком, і лапкою — нічого не вдіє.

А журавель усе дзьобом у глечик. Та й поїв, що наварив, і каже:

— Оце ж вибачай, лисуню, що мав — тим і приймав.

Ох і розгнівалась лисичка, що й подякувати забула. Та від того часу перестала приятелювати з журавлем.

Дійові особи:

Лисичка.

Журавель.

Загадки

Які ноги, такий ніс,
По болоту ходить скрізь,
Хату на хаті має,
Жабам рахунок знає.

(Журавель.)

Дивний ключ у небі лине,
Не залізний, а пташиний.
Цим ключем в осінній млі
Відлітають ...

(Лисичка.)

Що було спочатку?

Що було потім?

(Перекажи, як заприятелювали лисичка і журавель.)

Як лисичка пригощала журавля?

Як журавель пригощав лисичку?

Чим усе закінчилося? Як про це сказано в тексті?

Спробуй скласти схему тексту.

Пронумеруй малюнки у правильній послідовності.

Як ти вважаєш, хто винен у тому, що лисичка і журавель перестали приятелювати?
Чи є у тебе друзі? Чи вмієш ти приятелювати?

Умій зачекати!

Жили собі півник та курочка, брат і сестра. Побіг півник у садок і почав клювати зелену смородину, а курочка йому й каже:

— Не їж, півнику. Зачекай, коли смородина дозріє.

Півник не послухався. Наївся стільки, що ледве додому прийшов. Та й почав кричати:

— Ой, болить, сестричко...

Напоїла курочка півника м'ятою, і все пройшло.

Пішов півник у поле. Бігав, стрибав, розігрівся і пішов до струмка напиться холодної води. А курочка йому кричить:

— Не пий холодну воду, застудишся.

Не послухався півник і цього разу. І тут стала бити його лихоманка. Ледве додому довела його курочка. Побігла до лікаря, принесла півнику гірких ліків. Довго пролежав він у ліжку.

Настала зима. Річка вкрилась тоненьким льодом. Захотілось півнику покататися на ковзанах. А курочка каже:

— Не йди, півнику, втопишся.

Не послухався півник сестри й цього разу — поїхав по льоду. Лід тріснув, а півник — бульк у воду. Тільки його і бачили.

Дійові особи:

Півник.

Курочка.

Про що говориться у казці?

Що було спочатку?

Чи можна було їсти смородину? Чому?

Що далі зробив півник?

Якої води він напився?

Що було взимку?

Чим усе закінчилось?

Загадки

*По повір'ю ходить птах
і співає по складах.*

{чнєвц}

*Ми, сурмачі-музики,
Не боїмось шуліки!
А шуліка — з-за копи,
А музики — під снопи.*

{идлґ}

Пронумеруй малюнки у правильній послідовності.

Склади схему тексту. Пам'ятай:

1 — початок події; 2 — головна подія; 3 — кінець події.

Чи вмієш ти чекати?

Самостійна робота

(контрольна)

Заєць та їжак

Сіренький зайчик сказав їжакові:

— Який у тебе некрасивий колючий одяг.

І почув відповідь їжака:

— Правда, але мої колючки рятують мене від зубів собаки і вовка.

Чи служить і тобі так добре твоя сіренька шкурка?

Зайчик замість відповіді тільки зітхнув.

За К. Ушинським

Який на зайчику кожушок?

Чи сподобався зайцю одяг їжака? Чому?

Що відповів їжачок зайчику?

Про що він спитав у нього?

Чому зайчик зітхнув?

Дійові особи:

Заєць.

Їжак.

Що було спочатку?

Що було потім?

Чим усе закінчилось?

Загадки

Він із казки, він із пісні,
В нього зубки, як залізни.
Капустину він гризе.
Зветься звір на букву Зе.

(Заєць.)

Котиться клубочок
Зовсім без ниточок,
Замість ниточок
Триста голочок.

(Їжак.)

Назви казку

Якщо знаєш, розкажи!

1. «...Я коза-дереза,
За три копи куплена,
Півбока луплена.
Тупу-тупу ногами,
Сколю тебе рогами,
Ніжками затопчу,
Хвостиком замету, —
Тут тобі й смерть!»

(Коза-дереза.)

2. «... Ото Телесик, як підріс трошки, став просити батька:
— Зробіть мені, тату, човник та весельце, то я буду рибку ловити
та вас годувати...»

(Телесик.)

3. «... Так бігав заєць дев'яносто дев'ять разів, а за сотим разом упав серед ниви.

— Ніколи не треба сміятися із слабкішого, — сказав тоді їжак зайцеві».

(їжак і заєць.)

4. «... Стоять вони за коморою, бачать — з хати виходить дівчина з коромислом: така гарна! Тільки що кривенька трошки...»

(Кривенька качка.)

5. «... — Доброго здоров'ячка!

— Пустить переночувати!

— Ой, лисичко-сестричко, у нас хатка маленька, — ніде тобі лягти.

— Дарма, я під лавою зігнуся, хвостиком обгорнуся та й переночую...»

(Лисичка-сестричка.)

6. «... От на ранок набрала баба мичок і погнала солом'яного бичка пасти.»

(Солом'яний бичок.)

Навчальне видання

Серія «Виховуємо розумничків»

ХОМУЛЕНКО Тамара Борисівна
ХОМУЛЕНКО Борис Владиславович
КИДИСЮК Ніна Петрівна

РОЗВИВАЄМО МИСЛЕННЯ І СПІЛКУВАННЯ

(Ілюстрації казок з логічним аналізом)

Для занять з дітьми
5—6 років

Художнє оформлення
С. В. Моравський
Відповідальна за випуск
І. С. Господенко
Комп'ютерний дизайн та макетування
О. Г. Воронової

ISBN 966-635-609-0

© Хомуленко Т. Б., Хомуленко Б. В.,
Кидисюк Н. П., 2005
© Моравський С. В.,
Художнє оформлення, 2005
© «Торнадо», макет, 2005

Підписано до друку 20.10.2005.
Формат 60x84/8. Папір офсетний.
Друк офсетний. Гарнітура рублена.
Умовн. друк. арк. 1,86. Обл.-вид. арк. 1,15.
Тираж 5000 прим. Зам. № И-34.

ТОВ «Торнадо»
61045, м. Харків, вул. Отакара Яроша, 18.

(Свідоцтво про внесення до державного реєстру суб'єкта
видавничої справи. Сер. №1655 від 20.01. 2004 р.)

Друкарня «Торнадо»
61045, м. Харків, вул. Отакара Яроша, 18.

Видавництво ТОВ «Торнадо» пропонує
серію «Виховуємо розумничків»

«Цікава абетка. Частина 1»

5-6 років

«Цікава абетка. Частина 2»

5-6 років

«Веселі кольори»

5-6 років

«Розвиваємо мислення і спілкування»

4-6 років

«Форма та величина»

4-6 років

«Математичні навички»

5-6 років

«Топчемо руку до письма»

4-6 років

«Пам'ять та інтелект»

4-6 років

«Вивчаємо цифри»

4-6 років

«Веселі пальчики»

4-6 років

«Довкілля»

4-6 років

«Розвиваємо мову і мовлення»

4-5 років

«Розвиваємо логіку та мислення»

4-6 років

«Розвиток зв'язного мовлення»

5-6 років

ISBN 966-635-609-0

9 789666 356096